EUROOPA
KOMISJON

Strasbourg, 25.11.2025
COM(2025) 957 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

euroala majanduspoliitika kohta

{SWD(2025) 957 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS

euroala majanduspoliitika kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 136 koostoimes artikli 121 lõikega 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97,[1] eriti selle artikli 3 lõike 3 punkti a,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

1) Nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta on iga-aastase makromajandusliku koordineerimise tsükli lahutamatu osa. Selles antakse euroala liikmesriikidele suuniseid, mis on kohandatud majandus- ja rahaliidu ees seisvatele konkreetsetele probleemidele.

2) Soovitus aitab määrata kindlaks eurorühma poliitilise tegevuskava, ergutada poliitilist arutelu ühist huvi pakkuvates küsimustes ning edendada liidu ja liikmesriikide poliitika sidusust ja lähenemist. Pakkudes ühist arusaama poliitilistest põhiprioriteetidest, aitab soovitus kaasa poliitika tõhusamale koordineerimisele, tugevdab vastupidavust ja suurendab euroala suutlikkust reageerida välistele šokkidele, kasutades samal ajal ära kestliku ja kaasava majanduskasvu võimalusi, tagades stabiilsuse ning aidates minna üle vähese süsinikuheitega ja digitaalsele majandusele.

3) Euroala seisab silmitsi viimase kümne aasta kõige ebakindlama ülemaailmse keskkonnaga. Geopoliitilised pinged, eelkõige Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu, mis mõjutab ELi idapiirialasid, ning killustatuma ja multipolaarsema maailmakorra tekkimine kujundavad ümber kaubandus- ja finantsmustreid. Peamiste partnerite ühepoolsed lähenemisviisid, eelkõige kaubanduses, on tekitanud probleeme

[1] ELT L 1263, 30.4.2024, lk 1.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

turgudel ja tõstatanud küsimusi pikaajaliste rahvusvaheliste raamistike usaldusväärsuse kohta. Ühelt poolt kujutavad need arengud endast väliseid šokke, mis häirivad ülemaailmseid tarneahelaid ning tekitavad volatiilsust kaubanduses, kapitalivoogudes ja energiaturgudel. Teiselt poolt näitavad need majandusjulgeoleku ja strateegilise autonoomia tähtsust majandusliku vastupanuvõime jaoks ning rõhutavad tungivat vajadust investeerida kriitilise tähtsusega võimetesse ja ringluspõhisusse. Seda arvesse võttes annab Euroopa Komisjoni strateegiline algatus konkurentsivõime kompass[3] väärtusliku raamistiku nii probleemide kui ka võimaluste hindamiseks. Selles määratakse kindlaks kolm prioriteetset valdkonda – innovatsioonilõhe kaotamine, majanduse süsinikuheite vähendamine ja strateegilise sõltuvuse vähendamine – ning see näitab, kuhu liit ja euroala peavad koondama jõupingutused, et tagada heaolu kiiresti muutuvas maailmas. Tekkivate võimaluste ärakasutamiseks on oluline tulevikku suunatud poliitika, tihedam koordineerimine liikmesriikide vahel ja uus keskendumine innovatsioonile. Kui liit ja euroala käsitlevad struktuurseid haavatavusi, süvendavad ühtset turgu ning tugevdavad samal ajal julgeolekut ja autonoomiat, võivad nad muuta välissurve pikaajalise vastupidavuse ja ülemaailmse mõju tõukejõuks.

4) Euroala majandus on jätkuvalt vastupidav. Majanduskasv ületas aasta esimesel üheksal kuul ootusi. See eeldatust parem tulemus oli algselt tingitud ekspordi järsust kasvust enne oodatavat tariifitõusu, kuid arvatust suuremad olid ka investeeringud seadmetesse ja immateriaalsesse varasse. Euroala, mis on üks maailma avatumaid suuri majandusruume, on hakanud tundma kasvavate ülemaailmsete kaubanduspiirangute ja pingete survet. Seetõttu on majanduskasvu peamine tõukejõud praegu ja eeldatavasti ka edaspidi sisenõudlus, mida toetavad tugev tööturg, reaalsissetulekute kasv ja üldiselt soodsad rahastamistingimused. 2026. aastal jääb majandustegevus tõenäoliselt piiratuks kaubanduspiirangutest tuleneva nõrgema välisnõudluse ja püsiva ülemaailmse ebakindluse tõttu. Kokkuvõttes peaks reaalne SKP euroalal kasvama nii 2025. kui ka 2026. aastal 1,2 %. Kasvuväljavaated on endiselt väga ebakindlad ja valitsevad langusriskid.

5) Euroala inflatsioon on jätkuvalt mõõdukas. Alates 2025. aasta kevadest on inflatsioon kõikunud hinnastabiilsuse eesmärgiga üldiselt kooskõlas oleval tasemel. Tarbijahindade harmoneeritud indeksi (THHI) koguinflatsioon oli 2025. aasta oktoobris 2,1 %, kuid alusinflatsioon (v.a toiduained ja energia) on endiselt kõrgem (2,4 %). Hinnasurvet peaks piirama euro hiljutine kallinemine, impordikonkurentsi tihenemine ja palgakasvu aeglustumine. Kuigi euroala inflatsioon on viimasel ajal olnud lähedal Euroopa Keskpanga (EKP) hinnastabiilsuse määratlusele, on inflatsioonimäär mõnes liikmesriigis endiselt kõrge. Seetõttu peatas EKP 2024. aasta juunis alanud lõdvendamistsükli. Ajavahemikul 2024. aasta juunist kuni 2025. aastani vähendati hoiustamise püsivõimaluse intressimäära kokku 200 baaspunkti võrra ehk 2 %ni. Seetõttu on euroala rahapoliitilised intressimäärad praegu ligilähedased enamikule loomulike intressimäärade hinnangutele. Komisjoni prognoosi kohaselt on koguinflatsioon 2025. aastal 2,1 % ja 2026. aastal 1,9 %. Inflatsiooniväljavaadet ohustavad riskid on üldiselt tasakaalus, kusjuures enamik pikemaajalisi inflatsioonioootuste näitajaid püsib endiselt 2 % juures ja toetavad seega inflatsiooni stabiliseerumist eesmärgi lähedal. See näitab, et EKP poliitika on olnud usaldusväärne, kinnitanud ootusi ja suunanud inflatsiooni tagasi hinnastabiilsuse juurde.

[3] COM(2025) 30 final

6) Viimastel aastatel on euroala kui terviku eelarvepositsioon oluliselt paranenud: aastatel 2020–2024 vähenes keskmine eelarvepuudujääk 7,0 %-lt SKPst 3,1 %-le SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse vähenes 10,1 protsendipunkti ja jõudis 2024. aastal 88,1 %ni SKPst. Tulevikku vaadates on näha eelarveväljavaadete mõningast halvenemist: eelarvepuudujääk peaks kasvama 2025. aastal 3,2 %-le SKPst ja 2026. aastal 3,3 %-le SKPst , mis on tingitud kaitsekulutuste suurenemisest, intressikulude jätkuvast kasvust ja tulude teatavast alalaekumisest. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks kasvama 2025. aastal 88,8 %-le SKPst ja 2026. aastal 89,8 %-le SKPst, mis kajastab ebasoodsamat intressimäärade ja majanduskasvu erinevust ning püsivat esmast eelarvepuudujääki. Prognooside kohaselt jääb eelarvepoliitika prognoosiperioodil üldjoontes neutraalseks nii ELis kui ka euroalal, kuigi liikmesriikide vahel on märkimisväärseid erinevusi. Eelarvepoliitikat kujundavad eelarvekavad (mida nõukogu soovitas kooskõlas liidu majanduse juhtimise raamistikuga), riikide vabastusklausliga lubatud paindlikkus, et hõlbustada kaitsekulutuste suurendamist, ning taaste- ja vastupidavusrahastu ja muude ELi fondide mõju.

7) Euroopa julgeolekukeskkonna muutumine toob kõikjal liidus kaasa ülemineku oluliselt suurematele kaitsekulutustele. NATO liikmed on võtnud endale uue eesmärgi eraldada kaitse- ja julgeolekukulutusteks 5 % SKPst. Nõukogu on seda jõupingutust toetanud, aktiveerides 12 euroala liikmesriigi puhul ELi eelarveraamistiku kohased riikide vabastusklauslid. Komisjon ja kõrge esindaja avaldasid koos kavaga „ReArm Europe“ valge raamatu „Kaitsevalmidus 2030“,[4] millega nähakse kaitsevõime ja -taristu tugevdamiseks liikmesriikidele ette rahalised vahendid, muu hulgas Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahend (SAFE),[5] mille abil antakse liikmesriikidele ELi eelarvest kuni 150 miljardi euro ulatuses laene kaitseinvesteeringute toetamiseks. Selle uue vahendi järele on suur nõudlus, sest liikmesriigid on väljendanud huvi osaleda ja taotlenud toetust olemasolevast eelarvest suuremas mahus. Kaitsekulutused on riigiti endiselt ebaühtlased ja kohati on need tugevalt koondunud personalikuludesse. Nõudluse poolel piiravad tõhusust ja suutlikkust tootmist kiiresti suurendada sõltuvus USA tarnitavatest süsteemidest ja pikad arendustsüklid. Euroopa tootmise, liikmesriikidevahelise koostöö ning Euroopas projekteeritud ja toodetud sõjavarustuse osakaalu suurendamine nõuab olemasolevate piirangute kõrvaldamist ja kaitseturu edasist integreerimist. See võib olla lühikeses ja keskpikas perspektiivis makromajanduslik stiimul, juhul kui hanked võimendavad Euroopa tööstussuutlikkust, ning selle suur innovatsioonipotentsiaal loob võimaluse tootlikkuse pikaajaliseks ülekandumiseks.

8) Euroala eelarvepositsioon on endiselt surve all, sest mitmes liikmesriigis ületab valitsemissektori eelarvepuudujääk ja võlatase endiselt pandeemiaeelset määra ega hakka prognooside kohaselt ka lähiaastatel langema. Järgides nõukogu soovitatud eelarvekavasid võla jätkusuutlikkuse säilitamiseks, tuleb jätta ruumi kulusurvele, mis tuleneb vajadusest parandada kaitsevõimet, tugevdada konkurentsivõimet ja suurendada investeeringuid strateegilistesse prioriteetidesse, sealhulgas elutähtsatesse võimetesse ja taristusse, samuti eelarvekuludele, mis on seotud üha sagedasemate kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemisega seotud sündmustega, mille kahjusid katab vaid piiratud ulatuses erakindlustus. Need märkimisväärsed ja

[4] Euroopa kaitse valge raamat „Kaitsevalmidus 2030“

[5] COM(2025) 122 final

konkureerivad kuluvajadused nõuavad avaliku sektori kulutuste prioriteetide järkjärgulist muutmist, meetmete võtmist vananemisega seotud kulude kasvu ohjeldamiseks, kuluprogrammide kvaliteedi parandamist ja täiendavate tulude kasutuselevõtu võimaluste uurimist. Õiglaste ja tõhusate maksusüsteemide tagamiseks on jätkuvalt oluline vähendada maksulõhet, parandades maksukuulekust, sealhulgas digitaliseerimise kaudu, ning võideldes maksustamise vältimise ja maksudest kõrvalehoidumise ning agressiivse maksuplaneerimise vastu. Maksubaasi laiendamine ja üleminek majanduskasvu vähem kahjustavatele maksudele, suurendades samal ajal töötamise stiimuleid ja viies maksustrateegiad kooskõlla laiemate poliitikaeesmärkidega, toetaks riigi rahanduse usaldusväärsust ja kestlikku majanduskasvu. Kulutused võiksid muutuda palju tõhusamaks ja olla suunatud poliitilistele prioriteetidele, kasutades põhjalikult kulude läbivaatamist, kulude-tulude analüüsi ja tulemuspõhise eelarvestamise vahendeid. Eelkõige võiks täiendavat eelarvepoliitilist manööverdamisruumi pakkuda kliimaga seotud kahjude erakindlustuse suurem kasutamine. 2025. aastal toodi ELi ühtekuuluvuspoliitika vahehindamise eeskirjades samuti ELi strateegiliste prioriteetidena esile mitu valdkonda (kaitse ja julgeolek, konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamine, energiasüsteemi ümberkujundamine, taskukohased eluasemed, veega seotud meetmed ja idapiirialade probleemid). Rakenduskavade ümberplaneerimine ja olemasolevate vahendite kasutuselevõtmine võimaldaks teha neisse valdkondadesse täiendavaid investeeringuid. Avaliku sektori investeeringute tõhususe parandamine usaldusväärse keskpika perioodi ja pikaajalise planeerimise, poliitikavaldkondade ja valitsemistasandite vahelise tõhusa koordineerimise, projektide range hindamise ja erasektori rahastamisega koostoime kaudu aitaks suurendada tootlikkust ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust.

9) Euroala tööturg on endiselt tugev, seda hoolimata tööjõupuudusest, mis küll väheneb, kuid on jätkuvalt suur. Töötus on kõigi aegade madalaimal tasemel, ulatudes 2025. aasta keskel 5,9 %ni. Tööhõive kasv on aeglustunud, kuid seda toetab jätkuvalt tööturul osalemise kasv ja sisseränne. Mitmes liikmesriigis on rändesaldo olnud alates 2021. aastast tööhõive kasvu peamine tegur. Juhitud seaduslik ränne on aidanud leevendada konkreetsetes tööstusharudes tööjõupuudust ja tasakaalustada demograafilist olukorda. Samal ajal on elanikkonnarühmade vahel endiselt suured erinevused. 2026. aasta väljavaated osutavad tööhõive kasvu jätkuvale aeglustumisele ja endiselt madalale töötuse tasemele, kuid liikmesriikide ja piirkondade vahel püsivad erinevused. Suuremad kaubanduspiirangud ja püsiv ebakindlus võivad pärssida majanduskasvu ja seega tööhõivet nii kõrgemate eksporditariifide kui ka suurenenud ülemaailmse ebakindluse tõttu. Nominaalpalga kasv aeglustub pärast kiire kasvu perioodi. Töötaja kohta makstava tasu aastane kasv euroalal oli 2025. aasta esimesel poolel 3,9 % ehk väiksem kui 2024. aasta keskmine 4,5 %. Tänu inflatsiooni aeglustumisele suurenesid reaalpalgad 2025. aasta esimesel poolel 1,7 % ja 2025. aasta keskpaigaks oli palkade ostujõud euroalal tervikuna jõudnud tagasi 2019. aasta tasemele. Tulevikus peaks läbiräägitud palga kasv järk-järgult veelgi aeglustuma.

10) Tööjõupuudus ja oskuste nappus koos demograafilise survega on jätkuvalt olulised probleemid paljudele Euroopa sektoritele ja majandusele tervikuna. Tööturu dünaamikat kujundab ka käimasolev üleminek digitaalsele (kooskõlas

poliitikaprogrammiga „Tee digikümnendisse“[6]) ja vähese süsinikuheitega majandusele, mis loob uusi võimalusi, kuid muudab mõned töökohad ja oskused iganenuks. Töötajate ettevalmistamine selleks muutuseks nõuab pidevaid jõupingutusi oskuste täiendamisel ja ümberõppel, mida toetab tööturupoliitika, hariduse ja koolituse pakkumise ning nõutavate oskuste parem kooskõlastamine. Oskuste arendamisele aitab aluse panna ka põhioskuste parem omandamine varasest east alates. Oskuste ja inimkapitaliga seotud suurte piirkondlike erinevuste vähendamine toob kasu töötajatele ja tugevdab ühtset turgu. Konkurentsivõime, valmisoleku ja tehnoloogilise juhtpositsiooni säilitamiseks on samuti vaja rohkem keskenduda teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) valdkonna haridusele ja koolitusele – valdkondadele, kus esineb nappus. Osalemist ja tööhõivet saaks toetada töötamise stiimulite tugevdamisega, nihutades maksukoormuse tööjõult mujale, muu hulgas maksu- ja hüvitissüsteemide sihipäraste reformide kaudu, ning töötingimuste parandamisega teatavates sektorites. Alaesindatud rühmade (naised, nooremad ja eakamad töötajad, romad ja puuetega inimesed) integreerimise hõlbustamine olenevalt riigi olukorrast tugevdaks veelgi tööjõu pakkumist ja kaasatust. Liidu kestliku heaolu jaoks on väga oluline noorte osalemine ja edukus tööturul. Samal ajal on sotsiaalse ühtekuuluvuse võti vaesuse vähendamine ning haavatavate leibkondade toetamine piisavate ja kestlike sotsiaalkaitse- ja kaasamissüsteemide abil, sealhulgas hooldusteenuste kättesaadavuse parandamine ning taskukohased ja kättesaadavad eluasemed. Kvaliteetsete töökohtade loomine ja üleminekud, samuti sotsiaalpartnerite tõhus kaasamine poliitika kujundamisse ja sotsiaaldialoogi tugevdamine on jätkuvalt olulised, et säilitada euroala konkurentsivõime ja vastupidavus struktuurimuutuste suhtes. Neid jõupingutusi aitavad edendada oskuste liidu[7] ja kvaliteetsete töökohtade tegevuskava algatused[8].

11) Struktuursete puuduste kõrvaldamine on äärmiselt oluline, et võimaldada liidus ja euroalal tugevamat ja kestlikumat majanduskasvu. ELi kasvupotentsiaali pärsib asjaolu, et tootlikkuse kasv piirdub peamiselt kesktaseme tehnoloogial põhineva tootmise ja madalat kvalifikatsiooni nõudvate teenustega, samal ajal kui USAs on toimunud märkimisväärsem areng just kõrget kvalifikatsiooni nõudvates ja uuenduslikes sektorites, nagu IT-teenused. Euroopa innovatsioonisuutlikkuse ja ülemaailmse konkurentsivõime tugevdamiseks on vaja mobiliseerida kõigis ELi piirkondades kättesaadavad ressursid ning muuta Euroopa tugev teadusbaas turustatavateks tehnoloogiateks ja toodeteks. See nõuab suuremaid investeeringuid teadus- ja arendustegevusse ning teadmistesse, tugevamaid sidemeid teaduse ja tööstuse vahel, sügavamaid innovatsiooni ökosüsteeme ning hästi arenenud ringmajanduse kasvu tagamist. Siin on innovatsiooni tugevdamise üks peamisi vahendeid ühtne patendisüsteem. Samal ajal kaasab programm „InvestEU“[9] suures mahus avaliku ja erasektori investeeringuid, muu hulgas uuenduslike toodete arendamisse ja kasutuselevõttu, ning Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP)[10] on tähtis vahend ressursside suunamiseks strateegilistesse tehnoloogiatesse.

---

6 Poliitikaprogrammiga „Tee digikümnendisse“ nähakse ette ühine õiguslikult siduv juhtimisraamistik, et suunata ELi digipööret 2030. aastani. Selles määratakse kindlaks ELi ühised sihid ja eesmärgid, mida peetakse Euroopa konkurentsivõime, vastupidavuse ja tehnoloogilise suveräänsuse oluliseks võimaldajaks.

7 COM(2025) 90 final

8 COM(2025) 959 final

9 ELT L 107, 26.3.2021, lk 30.

10 ELT L, 2024/795, 29.2.2024.

Hoolimata viimasel ajal tehtud edusammudest on ELi riskikapitali ökosüsteem endiselt killustunud ja alakapitaliseeritud, eelkõige seoses kasvufirmadesse tehtavate investeeringutega. Innovatsiooni suurendamiseks ning teadus- ja arendustegevuse toetamiseks Euroopa tasandil on vaja laiendada ka erasektori pikaajalist riskikapitali, muu hulgas hoiuste ja investeeringute liidu poole tehtavate edusammude ning avaliku poliitika kaudu antava püsiva toetuse abil. Euroopa majanduskasvu ja konkurentsivõimet pärsivad ka struktuurselt suuremad energiakulud. Taskukohase energia tegevuskava eesmärk on alandada energiahindu ja veelgi vähendada sõltuvust fossiilkütustest. Selleks on ülioluline energialiidu lõpuleviimine, elektrifitseerimine, energiatõhusus, taastuvenergia ja puhta energia kiirem kasutuselevõtt, täiustatud võrgu võimekus, sh piiriülene võrkudevaheline ühendus ja olemasolevate ühenduste tõhus kasutamine, tarkvõrgu taristu ning energiasüsteemi suurem paindlikkus.

12) Investeeringute, vastupidavuse ja tootlikkuse jaoks on väga olulised hästi toimivad kauba-, töö- ja finantsturud. Ressursside koondamiseks suure tootlikkuse kasvu potentsiaaliga sektoritesse on vaja kõrvaldada kapitali ja tööjõu ümberpaigutamise kitsaskohad, muu hulgas selleks, et aidata idu- ja kasvufirmasid. Hoolimata oma suurest panusest Euroopa heaolusse ja lähenemisse, on ühtne turg endiselt puudulik – eelkõige teenuste, digi- ja energiavaldkonnas – sisemiste tõkete, regulatiivsete erinevuste, keerukate menetluste ja ülevõtmisel esinevate lünkade tõttu. 2025. aasta mais käivitas komisjon uue ühtse turu strateegia,[11] mida tugevdab tulevane ühtse turu tegevuskava 2028. aastani, et vähendada olemasolevaid ja vältida uusi tõkkeid ning viia ühtne turg vastavusse Euroopa strateegiliste eesmärkidega. Lisaks ühtsele turule võib kõigis liikmesriikides aidata tootlikkust suurendada toetava ettevõtluskeskkonna edendamine rõhuasetusega lihtsustamisel, halduskoormuse vähendamisel ja tootlikkuse juhtimise poliitika tugevdamisel tugevamate riiklike tootlikkuse komiteede kaudu. Lisaks võib geomajandusliku killustatuse kontekstis aidata kestlikku majanduskasvu ja investeeringuid edendada ka tugevate kaubandus- ja finantssuhete tugevdamine sarnaselt meelestatud partneritega. Struktuurireformid, sealhulgas need, mida toetatakse liidu fondidest, nagu taaste- ja vastupidavusrahastu ning muud ELi fondid, aitavad suurendada liikmesriikide konkurentsivõimet, kõrvaldades investeerimistakistused, parandades ettevõtluskeskkonda ja suurendades majanduslikku stabiilsust.

13) ELis on palju sääste, millega saaks rahastada investeeringuid ja strateegilisi prioriteete. Euroala on muu maailma jaoks kapitali netotarnija, sest tema jooksevkonto ülejääk on püsivalt suur, samas kui vajadus kodumaiste investeeringute, sealhulgas teadus- ja arendustegevuse, puhta energia, kliimamuutustega kohanemise ja digitaristu, kaitse- ja kosmosevaldkonna investeeringute järele on endiselt märkimisväärne. Hoiuste ja investeeringute liidu[12] eesmärk on parandada kohalike säästude suunamist kohalikesse investeeringutesse kooskõlas sügava ja hästi toimiva ühtse turu eesmärkidega. Samuti on selle eesmärk anda kodanikele rohkem võimalusi oma jõukuse suurendamiseks, investeerides kapitaliturgudele ja võttes nii säästud kasutusele. See tähendab jaeinvestorite osalemise ja finantskirjaoskuse tugevdamist, Euroopa institutsionaalsete investorite suure varakogumi mobiliseerimist ning rahastamisvõimaluste laiendamist kõigile ettevõtetele ka väljaspool pangandussektorit, muu hulgas idu- ja kasvufirmade toetamiseks. Samuti kutsutakse selles üles vähendama kapitaliturgude killustatust ja

[11] COM(2025) 500 final
[12] COM(2025) 124 final

võimaldama piiriülest mastaabisäästu tõhusama ja ühtlustatud järelevalve kaudu ühtsel turul. See tegevuskava tugineb pidevatele edusammudele nii kapitaliturgude liidu kui ka pangandusliidu puhul. Kapitaliturgude süvendamisega saaksid jae- ja institutsionaalsed investorid, sealhulgas tööandja ja personaalsed pensioniskeemid, juurdepääsu mitmekesisematele investeerimisvõimalustele, et suurendada kodanike jõukust ja suunata rahalisi vahendeid Euroopa ettevõtetesse ja taristusse. Samal ajal tagaks pangandusliidu väljakujundamine integreerituma, stabiilsema ja tõhusama finantsvahenduse kõigis liikmesriikides, vähendaks killustatust ja suurendaks finantssüsteemi vastupidavust. Üheskoos võimaldaksid need reformid euroalal ja liidul tervikuna panna oma rohked säästud liidusiseselt tööle ning muuta need konkurentsivõime, innovatsiooni ja julgeoleku allikaks.

14) Eurol on oluline roll piirkondliku valuutana, mida naaberriigid kasutavad laialdaselt arvete esitamiseks, ja reservvaluutana, ning ta on seetõttu kogu Euroopa piirkonna stabiilsuse makromajanduslik tugisammas. Seda kasutavad laialdaselt ka Euroopa eksportijad ja importijad oma tehingutes ülejäänud maailmaga. Samal ajal toimuvad rahvusvahelises raha- ja finantssüsteemis põhjalikud muutused, mida iseloomustavad geopoliitilised vapustused, kasvav multipolaarsus ja kiire tehnoloogiline innovatsioon. Majandusliku ja rahandusliku vastastikuse sõltuvuse relvana kasutamine ja relvana kasutamise ähvardused on toonud esile liidu ja euroala finantsalase strateegilise autonoomia nõrgad kohad. Euro laiem rahvusvaheline kasutamine toetaks ELi strateegilist autonoomiat ning vähendaks rahastamiskulusid ja ettevõtete vahetuskursiriske, kuid sellega kaasneksid ka uued kohustused makrotasandi finantsstabiilsuse säilitamiseks. Sellega seoses aitaks digieuro väljatöötamine koos püüdlustega suurendada riigisiseste ja piirkondlike eramakselahenduste koostalitlusvõimet tugevdada Euroopa rahalist suveräänsust, vähendades seeläbi sõltuvust Euroopa-välistest finantstaristutest ning suurendades Euroopa finants- ja maksesüsteemi vastupidavust.

15) Finantssektor on jäänud vastupidavaks. Euroopa Pangandusjärelevalve kogu ELi hõlmava 2025. aasta stressitesti tulemused kinnitasid, et Euroopa pangad jäävad tugevaks isegi tõsise hüpoteetilise majanduslanguse puhul. Finantsstabiilsust ohustavad riskid on siiski suured ja haavatavus püsib. 2025. aasta esimesel poolel toimis euroala pangandussektor jätkuvalt hästi – seda toetasid tugevad kapitali- ja likviidsuspositsioonid ning püsiv kasumlikkus –, hoolimata halvenevatest ülemaailmsetest ja kohalikest tingimustest ning langevatest intressimääradest. Pankade väärtus on alates 2024. aasta keskpaigast märkimisväärselt tõusnud, samas kui varade kvaliteet on seni stabiilne ja viivislaenude suhtarvud on samuti üldiselt stabiilsed. Samal ajal on rahvusvaheline keskkond muutunud volatiilsemaks. Üleilmne poliitiline ebakindlus ja ebastabiilsed globaalsed finantstingimused suurendavad varade hinna korrigeerimise ohtu ning uut survet likviidsusele ja riigivõlaturgudele. Nii pankadel kui ka mittepangast finantsasutustel on märkimisväärsed riskipositsioonid kaubanduse suhtes tundlikes sektorites, nagu terase- ja autotööstus. Likviidsuspuudujääk ja suur finantsvõimendus peamistes mittepangast finantsasutuste sektorites on olulised haavatavuse allikad. Pankade ja mittepangast finantsasutuste kasvav omavaheline seotus koos märkimisväärsete sidemetega muude ELi-väliste mittepangast finantsasutuste ja turgudega suurendavad keerukust ja riskipositsioone, mis ei ole praegu piisavalt nähtavad ja jälgitavad. Ärikinnisvara sektoris püsivad riskid, mida tuleb tähelepanelikult jälgida. Tähelepanu väärivad ka eluasemeturu arengud, kuna need on seotud pangalaenude ja erasektori võlakoormusega, samuti investeeringute ja majandustegevusega üldisemalt. Suurenenud geopoliitiliste pingete tingimustes kasvab küberriskide tähtsus olulise tegevusliku haavatavusena, seda ka pankade jaoks.

Finantssektoril on ka riske, mis tulenevad kliima ja keskkonnaga seotud riskipositsioonidest. Seda arvesse võttes nõuab finantsstabiilsuse tagamine jätkuvat valvsust, tulevikku suunatud järelevalvet ja suuremat vastupidavust finantssüsteemi kõigis osades, seda ka sobivate turvavõrkude näol.

SOOVITAB euroala liikmesriikidel iseseisvalt ja eurorühma raames ühiselt võtta aastatel 2026–2027 järgmisi meetmeid.

1) Riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks järgida soovitatud netokulude kavasid ning asjakohasel juhul kaitsekulutuste puhul riikide vabastusklausliga võimaldatavat ajutist paindlikkust. See peaks tagama asjakohaselt diferentseeritud eelarvepoliitika ja viima 2026. aastal üldiselt neutraalse eelarvepoliitikani.

2) Rakendada soovitatud netokulude kavasid järgides keskpika perioodi eelarvestrateegiaid, mis võimaldavad teha kaitsevõimega seotud vajalikke kulutusi, tugevdades konkurentsivõimet ja suurendades investeeringuid strateegilistesse prioriteetidesse. Muuta riigieelarvete prioriteete ja võtta meetmeid, et suurendada avaliku sektori tulude ja kulude tulemuslikkust, tõhusust, kvaliteeti ja koosseisu, edendades muu hulgas erakindlustuse kasutamist kliimasündmustega seotud kahjude katmiseks.

3) Kõrvaldada kaitsetööstuse kitsaskohad, et täiendavad avaliku sektori kulutused tagaksid kooskõlas 2030. aasta kaitsevalmiduse tegevuskavaga õigeaegselt tegeliku kaitsevõime. Edendada kogu ELi hõlmavat kaitseotstarbelise varustuse turgu; soodustada ühishankeid, mis aitavad parandada tõhusust ja koostalitlusvõimet ning vähendavad killustatust.

4) Viia taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine lõpule 31. augustiks 2026 ning toetada investeeringute rahastamist järgnevatel aastatel riiklike ja ELi vahendite koordineerimise abil. Tagada olemasolevate ELi rahaliste vahendite rakendamine, kasutades ära ühtekuuluvuspoliitika vahehindamisega loodud võimalused.

5) Edendada tööjõu täiend- ja ümberõpet, et suurendada tootlikkust ja innovatsioonivõimet ning toetada strateegilisi sektoreid. Tugevdada haridus- ja koolituspoliitikat, et parandada haridustulemusi, pöörates erilist tähelepanu põhi- ja digioskustele, ning tagada kutsekirjelduste nõudluse ja pakkumise parem vastavus. Viia oskused tööturu vajadustega paremini vastavusse ning vähendada suuri piirkondlikke erinevusi oskustes ja inimkapitalis. Edendada töökohtade kvaliteeti ja suurendada veelgi tööturul osalemist, seda ka tööturul alaesindatud rühmade puhul. Võtta meetmeid, et hõlbustada piiriülest liikuvust ühtsel turul ja hallata kolmandate riikide kodanike seaduslikku rännet tööjõupuudusega kutsealadel. Tugevdada töötamise stiimuleid, nihutades maksukoormuse tööjõumaksudelt mujale, sealhulgas maksu- ja sotsiaalkindlustussüsteemi sihipärase reformimise teel. Võtta meetmeid vaesuse vastu võitlemiseks ja selle vähendamiseks, kaitstes ja tugevdades piisavaid ja kestlikke sotsiaalkaitse- ja kaasamissüsteeme ning suurendades taskukohaste, kestlike ja kvaliteetsete eluasemete kättesaadavust. Tagada sotsiaalpartnerite tulemuslik kaasamine poliitika kujundamisse ja tugevdada sotsiaaldialoogi. Tagada sotsiaalpartnerite tulemuslik kaasamine poliitika kujundamisse ja tugevdada sotsiaaldialoogi.

6) Tugevdada kooskõlas riiklike tavadega ning sotsiaalpartnerite ja sotsiaaldialoogi[13] rolli austades tingimusi, mis toetavad kestlikku palgakasvu, eelkõige madala ja keskmise sissetulekuga töötajate puhul, kooskõlas tootlikkuse arenguga, võttes nõuetekohaselt arvesse inflatsiooniohtu ja konkurentsivõime erinevusi euroalal.

7) Seada prioriteediks avaliku sektori investeeringud ja soodustada erainvesteeringuid, et toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni, tööstuse süsinikuheite vähendamist, puhast energiat ja digiüleminekut, majandusjulgeolekut ning strateegiliste sõltuvuste vähendamist väärtusahelates. Edendada vahendite eraldamist suure kasvupotentsiaaliga sektoritele ja tehnoloogiatele ning tugevdada innovatsiooni ökosüsteeme, muu hulgas tihendades sidemeid eri osalejate, näiteks ettevõtjate, ülikoolide või teadusasutuste vahel, arendades riskikapitali rolli idu- ja kasvufirmade rahastamisel ning kiirendades digi- ja puhta tehnoloogia kasutuselevõttu.

8) Kõrvaldada riigisisesed tõkked ja regulatiivsed erinevused ning allesjäänud ülevõtmise ja vastavuse puudujäägid, et süvendada ühtset turgu ning suurendada ettevõtete tõhusust ja kasvusuutlikkust.

9) Edendada õigusnormide lihtsustamist, tehes kindlaks tarbetu koormuse ja vähendades seda ning tagades läbipaistvate ja sihipäraste õigusnormide vastuvõtmise, muu hulgas kasutades õigusloomeprotsessis tõhusalt ära avalikke ja sidusrühmadega peetavaid konsultatsioone ning õigusaktide järelhindamisi.

10) Arendada kooskõlas komisjoni 2025. aasta märtsi teatisega[14] välja Euroopa hoiuste ja investeeringute liit, edendades konkurentsipõhist ja hästitoimivat kapitaliturgu ja pangandussektorit, et muuta Euroopa säästud pikaajalisteks investeeringuteks, eelkõige Euroopa majanduse suure kasvupotentsiaaliga või strateegilise tähtsusega sektorites. Tegeleda kapitaliturgude killustatuse ning finantsteenuste piiriülest osutamist ja kasutamist takistavate teguritega ning erinevustega liikmesriikide järelevalvetavades, tehes kiireid edusamme tulevase kapitaliturgude integratsiooni ja järelevalvet käsitleva õigusaktide paketiga.

11) Võtta meetmeid, et rakendada komisjoni 2025. aasta soovitusi säästu- ja investeerimiskontode kättesaadavamaks muutmise kohta lihtsustatud ja soodsa maksukohtlemise teel[15] (september 2025) ning pensionijälgimissüsteemide, pensioninäidikute ja automaatse liitumise kohta[16] (november 2025), samuti soovitusi, mis sisalduvad 2025. aasta teatises ELi finantskirjaoskuse strateegia kohta[17] (september 2025).

12) Astuda kõik vajalikud sammud digieuro loomiseks, edendada innovatsiooni ja konkurentsi makseturul ning tagada keskpangaraha jätkuv laialdane kättesaadavus ja kasutatavus digimajanduses.

13) Edendada euro rahvusvahelist rolli ja püüda veelgi tugevdada selle ülemaailmset positsiooni, tegeledes muu hulgas Euroopa finantstaristu nõrkade kohtadega.

---

13 2026. aasta sügispaketi ettevalmistamisel said komisjon ja nõukogu teavet Euroopa Ametiühingute Keskliidult (ETUC) ja tööandjate ühendustelt. Vt https://commission.europa.eu/publications/2026-european-semester-autumn-package_en

14 COM(2025) 124 final

15 C(2025) 6800 final

16 C(2025) 9300 final

17 COM(2025) 681 final

14) Jälgida makrotasandi finantsstabiilsust ohustavaid riske, muu hulgas neid, mis tulenevad varade kvaliteedist, ümberhindamise dünaamikast ning kliima ja keskkonnaga seotud riskipositsioonidest ning pankade ja mittepankade vahelistest seostest peamistel finantsturgudel ja erasektori rahastamise kaudu. Vajaduse korral tõhustada mittepangast finantsasutuste sektori õigus- ja järelevalveraamistikku, et tagada esilekerkivate nõrkuste tulemuslik tuvastamine ja haldamine.

Strasbourg,

Nõukogu nimel
eesistuja